

جامعه‌شناسی

- ۱- گزینه «۲» - این گزینه مربوط به دیدگاه طرفداران عدالت اجتماعی (رویکرد سوم) است. (سراسری - ۹۹) (پایه دوازدهم - درس هفتم)
- ۲- گزینه «۲» - روشنفکران چپ کشورهای اسلامی، حرکت‌های خود را در چارچوب اندیشه‌های ناسیونالیستی، سوسیالیستی و مارکسیستی سازمان می‌دادند. تا هنگام فروپاشی بلوک شرق، روشنفکران چپ در کشورهای اسلامی جاذبه داشتند. اعتراض روشنفکران چپ به روشنفکران نسل اول، به دلیل گریز آنان از بنیان‌های فکری اسلامی یا اسلام‌ستیزی آنان نیست، بلکه از نوع اعتراضاتی است که طی قرن بیستم در کشورهای غربی نسبت به عملکرد اقتصادی نظام‌های لیبرالیستی و سرمایه‌داری شکل گرفت. (سراسری - ۹۸) (پایه یازدهم - درس سیزدهم و چهاردهم)
- ۳- گزینه «۱» - مطابق نظریه میرزای نائینی، مشروطه که مجلس را برقرار می‌سازد، گرچه نظام مطلوب در زمان غیبت نیست ولی بهترین نظام ممکن در شرایط موجود آن روزگار (آغاز قرن بیستم) بود. در نظریه میرزای نائینی، امکان تحقق ویژگی جامعه شیعه (عادلانسه بودن روابط و ساختارها با مشارکت و همراهی مردم) وجود دارد. (سراسری - ۹۸) (پایه دوازدهم - درس نهم)
- ۴- گزینه «۲» - جامعه‌شناسی تبیینی: روش مطالعه پدیده‌های طبیعی و اجتماعی یکسان است (حسی و تجربی) و جامعه‌شناس با شناخت نظم اجتماعی، به انسان قدرت پیش‌بینی، پیش‌گیری و کنترل جامعه را می‌دهد. بنابراین برای مطالعه اعتیاد، آن را به‌عنوان یک پدیده اجتماعی همانند پدیده طبیعی مطالعه می‌کنند و سعی در کنترل آن دارند. جامعه‌شناسی تفهیمی - تفسیری: در این دیدگاه، بر روش تفهیمی تأکید می‌شود اما همچنان علم به علوم تجربی محدود است. از این رو، فقط امکان توصیف پدیده‌های اجتماعی وجود دارد و امکان داوری درباره آن‌ها فراهم نیست. بنابراین برای مطالعه اعتیاد، فهم رفتار معنادان و توصیف آن‌ها را پیش می‌گیرد. جامعه‌شناسی انتقادی: در این دیدگاه، علاوه بر روش‌های تجربی و تفهیمی، سطوح دیگری از شناخت نیز به رسمیت شناخته می‌شود. بنابراین امکان داوری ارزشی و هنجاری و عبور از وضع موجود به سوی وضعیت مطلوب فراهم است. لذا برای مطالعه پدیده اعتیاد، هم امکان فهم وجود دارد و هم امکان داوری ارزشی و هنجاری. (سراسری - ۹۸) (پایه دوازدهم - درس دوم)
- ۵- گزینه «۳» - جامعه‌شناسی تبیینی بر جامعه‌شناسی تفهیمی و جامعه‌شناسی تفهیمی بر جامعه‌شناسی انتقادی تقدم تاریخی دارد. هدف جامعه‌شناسی تبیینی، شناخت پدیده‌های اجتماعی برای پیش‌بینی و کنترل آن‌ها بود به‌علت توجهی که ماکس وبر به ضرورت فهم معانی رفتار کنشگران داشت، جامعه‌شناسی او را جامعه‌شناسی تفهیمی می‌نامند. جامعه‌شناسی انتقادی به شناخت حسی و تجربی بسنده نمی‌کند، بلکه سطوح دیگری از معرفت و عقلانیت را برای شناخت علمی به رسمیت می‌شناسد؛ به همین دلیل، داوری‌های ارزشی را نیز جزو علوم اجتماعی می‌داند. (سراسری - ۹۷) (پایه دوازدهم - ترکیبی)
- ۶- گزینه «۴» - پدیده‌های اجتماعی را می‌توان براساس اندازه و دامنه (خرد و کلان) و ذهنی یا عینی بودن، تقسیم کرد. اعتماد اجتماعی و متأثر شدن از خبر آتش‌سوزی کشتی سانچی، پدیده‌هایی ذهنی و کلان هستند. مراقبت از اموال عمومی، پدیده‌ای عینی و کلان است. علاقه به پوشیدن رنگی خاص، پدیده‌ای خرد و ذهنی است. (سراسری - ۹۷) (پایه دهم - درس چهارم)
- ۷- گزینه «۱» - عقل در معنای وسیع و عام، ابزاری برای هر نوع شناخت و تلاش علمی و ذهنی انسان است. عقل به این معنا، هم ابزار شناخت امور کلی و غیرطبیعی است و هم ابزار شناخت حس تجربی و هم ابزار شناخت عمومی و عرفی. به همین دلیل، برای شناخت حسی و تجربی، گاه از عبارت عقل جزئی و عقل تجربی یا عقل ابزاری استفاده می‌کنند و برای شناخت عمومی نیز گاه عقل جمعی یا عقل عرفی را به کار می‌برند. (سراسری - ۹۷) (پایه دوازدهم - درس نهم)
- ۸- گزینه «۲» - در تعاملات بین فرهنگی، هرگاه یک فرهنگ بر عقاید و ارزش‌های خود پافشاری نکند، دادوستد فرهنگی به لایه‌های عمیق آن نیز سرایت می‌کند؛ در این صورت، به مرور زمان، فرهنگی که به عقاید و آرمان‌های خود پشت کند، تحولات هویتی پیدا می‌کند. فرهنگی که در مسیر تحولات هویتی خود ارزش‌ها و عقاید فرهنگ دیگر را قبول کند، به آن فرهنگ ملحق می‌شود. جهان غرب، طی جنگ‌های صلیبی، پس از رویارویی با فرهنگ اسلامی، تحولات هویتی پیدا کرد. (سراسری - ۹۷) (پایه یازدهم - درس هشتم)

«الف»: فرهنگ جدید غرب با پیدایش فلسفه‌های روشنگری آغاز می‌شود. رویکرد سکولار و دنیوی که پیش از آن، از طریق هنر و تفاسیر پروتستانی از دین در سطح فرهنگ عمومی بسط پیدا کرده بود، با فلسفه‌های روشنگری عمیق‌ترین لایه‌های فرهنگ غربی را تسخیر می‌کرد. بدین ترتیب، سکولاریسم در عقاید بنیادین این فرهنگ نهادینه شد.

«ب»: در جریان انقلاب مشروطه، رقابتی سخت بین بیدارگران اسلامی و منورالفکران غرب‌زده به وجود آمد.

«ج»: اندیشه سیاسی ناسیونالیستی در حرکت افراطی و استعماری خود با عبور از دوره اسلامی و رجوع به دوران پیش از اسلام، برای هر یک از دولت‌های تازه‌تأسیس که بعد از دخالت استعمار در مناطق اسلامی ایجاد شده بود، شناسنامه‌ای ویژه تدوین می‌کرد. این عمل به قصد هویت‌سازی برای دولت‌هایی انجام می‌شد که به اقتضای عملکرد استعماری جهان غرب پدید آمده بودند و برای رسیدن به این هدف از مستشرقان و تاریخ‌نگاران غربی کمک گرفته می‌شد. (سراسری - ۹۶) (ترکیبی)

۱۰- گزینه «۱» - این گزینه در ارتباط با انقلاب اسلامی ایران و ویژگی‌های آن، کاملاً نادرست است.

(سراسری - ۹۶) (پایه یازدهم - درس چهاردهم و پانزدهم)

۱۱- گزینه «۲» - عقل عملی نه تنها مشکلات جامعه‌شناسی را برای داوری‌های ارزشی و فعالیت‌تدبیری حل می‌کند، بلکه راز تفاوت پدیده‌های اجتماعی و انسانی را با پدیده‌های طبیعی نیز می‌گشاید. مشکل حس‌گرایان در این است که راه‌های دیگری را که برای شناخت عالم و از جمله شناخت جهان اجتماعی وجود دارد، مورد غفلت یا انکار قرار می‌دهد. (سراسری - ۹۵) (پایه دوازدهم - ترکیبی)

۱۲- گزینه «۴» - مباح دانستن همه امور در قیاس با خواست انسان: لیبرالیسم / شکل‌گیری با فرهنگ و آگاهی مشترک آدمیان: جهان اجتماعی / اموری که برای بقای اصل زندگی اجتماعی لازم است: واجبات نظامیه (سراسری - ۹۵) (پایه یازدهم و دوازدهم - ترکیبی)

۱۳- گزینه «۱» - قسمت اول: بحران اقتصادی: آسیبی است که به نظام اقتصادی وارد می‌شود. در یک بحران اقتصادی، قدرت خرید مردم و مصرف‌کنندگان به شدت کاهش می‌یابد. تولیدکنندگان، بازار فروش خود را از دست می‌دهند و در نتیجه کارخانه‌ها تعطیل می‌شود و کارگران بی‌کار می‌شوند. این نوع بحران که با نامتعادل شدن سیستم عرضه و تقاضا و از بین رفتن بازار مصرف همراه است، می‌تواند در اثر عوامل مختلفی ایجاد شود.

قسمت دوم: در نیمه اول قرن بیستم، با روشن شدن محدودیت‌های علم حسی تجربی، علم از ارائه جهان‌بینی و داوری‌های ارزشی دست شست و به این ترتیب، روشنگری مدرن به مسائل و امور طبیعی محدود شد. در نیمه دوم قرن بیستم با روشن شدن اینکه علم حسی و تجربی نیازمند برخی معرفت‌های غیرحسی و غیرتجربی است، استقلال معرفت تجربی از دیگر معرفت‌ها مخدوش شد و به دنبال آن پرسش از مبانی غیرتجربی علم مدرن و مبانی رقیب آن شکل گرفت.

قسمت سوم: تداوم جنگ سرد، بازار بخش وسیعی از اقتصاد کشورهای صنعتی یعنی اقتصاد وابسته به تسلیحات نظامی را گرم می‌کرد. نظریه‌پردازان غربی پس از فروپاشی بلوک شرق، محورهای عملیاتی جنگ و خون‌ریزی را از کشورهای غربی و ایدئولوژی‌ها و مکاتب غربی به فرهنگ‌ها و تمدن‌هایی منتقل کرده‌اند که در دوران استعمار تحت سلطه و اقتدار جهان غرب در آمده بودند.

(سراسری - ۹۴) (پایه دوازدهم و یازدهم - ترکیبی)

۱۴- گزینه «۳» - انقلاب اسلامی به واسطه بازگشت به اسلام و با اتکای به فقه سیاسی و اجتماعی، مسئله اسرائیل را به‌عنوان مسئله جهان اسلام مطرح می‌کرد. بازگشت به اسلام، اولاً مشروعیت قرارداد کمپ دیوید را در باور و اعتقاد مسلمانان، مخدوش کرد؛ ثانیاً مقاومت در برابر صهیونیسم را از موضع باور و اعتقاد اسلامی و با اتکا به ایمان خداوند و قدرت الهی آغاز کرد. قتل انور سادات توسط اسلام‌خواهان مصر و شکل‌گیری انتفاضه و جنبش‌های جدید اسلامی در فلسطین، نتیجه این حرکت بود. (سراسری - ۹۴) (پایه یازدهم - درس پانزدهم)

۱۵- گزینه «۲» - تا زمانی که یک جهان اجتماعی از طریق مشارکت اجتماعی افراد پا برجاست، پیامدهای ضروری و الزامی آن نیز باقی است. با تغییر جهان اجتماعی موجود و برداشته شدن الزام‌های آن، جهان اجتماعی جدیدی شکل خواهد گرفت و به دنبال آن، الزام‌های دیگری به وجود می‌آید که بر فعالیت اجتماعی اعضای آن تأثیر می‌گذارد. (سراسری - ۹۳) (پایه دهم - درس ششم)

۱۶- گزینه «۲» - اندیشه سیاسی ناسیونالیستی در حرکت افراطی و استعماری خود با عبور از دوره اسلامی و رجوع به دوران پیش از اسلام برای هر یک از دولت‌های تازه تأسیس که بعد از دخالت استعمار در مناطق اسلامی ایجاد شده بود، شناسنامه‌ای ویژه تدوین می‌کرد. این عمل به قصد هویت‌سازی برای دولت‌هایی انجام می‌شد که به اقتضای عملکرد استعماری جهان غرب پدید آمده بودند و برای رسیدن به این هدف از مستشرقان و تاریخ‌نگاران غربی کمک گرفته می‌شد. (سراسری ۹۷) (پایه دوازدهم - ترکیبی)

۱۷- گزینه «۱» - «الف»: در جهان رسانه، مرزهای جغرافیایی و سیاسی فرو می‌ریزد «ب»: افسون‌زدایی یعنی تقدس‌زدایی از جهان، از ویژگی‌های جهان متجدد است. «ج»: لیبرالیسم متقدم نظام ارباب - رعیتی و ارزش‌های اجتماعی مربوط به آن در هم ریخت. در این شرایط اجتماعی اندیشمندانی چون مالتوس معتقد به نفی حق حیات کسانی که در فقر متولد می‌شوند بودند. (سراسری ۹۷) (ترکیبی)

۱۸- گزینه «۱» - جهان متجدد فقط علمی را که با روش‌های تجربی به دست می‌آیند علم می‌داند و علومی را که از روش‌های فرا تجربی (عقلانی و وحیانی) استفاده می‌کنند، علم نمی‌شناسند. هر گاه فرد اندیشه‌اش را به صورت گفته یا نوشته بیان می‌کند به محدوده اجتماعی و فرهنگی وارد می‌شود. جهان اجتماعی باید بقا و تداوم، ارزش‌ها و شیوه زندگی خود را به فرد آموزش می‌دهد. جهان غرب (متجدد و سرمایه‌داری) در اقتصاد، هیچ مانعی را بر سر راه خود بر نمی‌تابد. (سراسری ۹۹) (ترکیبی)

۱۹- گزینه «۲» - هنگامی که یک فرهنگ در سطح جهانی غالب باشد، به میزانی که آن فرهنگ، ویژگی‌های مطلوب یک فرهنگ جهانی خود را داشته باشد، جامعه جهانی از انسجام برخوردار خواهد بود. اروپاییان در هجوم به قاره آمریکا، برای تأمین سلطه خود به نسل‌کشی دست زدند و شمار زیادی از ساکنان بومی را از بین بردند. آنها در یک دوره پنجاه ساله پانزده میلیون سرخ‌پوست را نابود کردند. مسلمانان آسیای جنوب شرقی از طریق تجارت با فرهنگ اسلامی آنان شدند و به آنها روی آوردند. (سراسری ۹۹) (ترکیبی)

۲۰- گزینه «۴» - براساس نظریه مرکز و پیرامون، جوامع غربی، چالش‌های درونی خود را از طریق بهره‌کشی از کشورهای غیر غربی حل می‌کنند. به این ترتیب که با ثروت به دست آمده از کشورهای پیرامونی، رفا کارگران و اقشار ضعیف خود را تأمین می‌کنند و مشکلات حاد درونی‌شان را به بیرون از مرزهای خود انتقال می‌دهند. لیبرالیسم اولیه با تکیه بر شعر آزادی و به ویژه آزادی اقتصادی، راه استثمار را برای صاحبان ثروت باز کرد و عدالت را نادیده گرفت. بدین ترتیب نخستین چالش که چالش فقر و غناست در کشورهای غربی شکل گرفت نظریه پردازان لیبرال، کمک به مستمندان را بیهوده می‌دانستند. در انگلستان که در انقلاب صنعتی پیشگام بود، وضعیت نوانخانه‌ها به گونه‌ای بود که فیران ساکن در آنجا مرگ را بر زندگی ترجیح می‌دادند. دیکنز در رمان الیور توئیست، نوانخانه‌ها و فیلسوفانی را که مدافع آنها بودند، به سخره گرفت. جنبش وال‌استریت اقدامی در مقابل بحران اقتصادی جدید غرب است که از سال ۲۰۰۸ میلادی آغاز شده است. (سراسری ۹۹) (ترکیبی)